

Voor elkaar

**Richtlijnen voor het
pedagogisch klimaat op De Dorpsschool.**

Opgesteld door Nienke Groothedde en Manon Schaap in samenwerking met het team van
obs De Dorpsschool

Datum: 01-02-2026

Inleiding

Op De Dorpsschool is iedereen welkom die de uitgangspunten van de school respecteert. Wij streven er op school bewust naar een ontmoetingsplaats voor iedereen te zijn. Een ontmoetingsplaats waar kinderen, ouders en medewerkers zich veilig en gerespecteerd voelen. De kinderen leren er van jongs af aan op een goede manier met anderen om te gaan. Ze ontwikkelen op deze wijze respect, weerbaarheid en positieve eigenschappen om zich te kunnen handhaven in onze veelzijdige samenleving.

Daarom hebben we op De Dorpsschool afgesproken dat alle betrokkenen bij de school zich houden aan de richtlijnen van 'Voor elkaar'. Hierin is te lezen wat kinderen, ouders en school wederzijds van elkaar mogen verwachten.

Ons pedagogisch klimaat maken we immers samen en voor elkaar!

Team De Dorpsschool

2026

Inhoudsopgave

1. WERKEN VANUIT ONZE WAARDEN	3
PEDAGOGISCHE BASISPRINCIPES ALS UITGANGSPUNT	3
2. ONZE LEEF-AFSPRAKEN	4
HOE ZIEN ONZE LEEF-AFSPRAKEN ERUIT IN DE SCHOOL EN IN DE GROEP?	4
WELKE BASIS EN PRO-ACTIEVE STRATEGIEËN ZETTEN WE ALS LEERKRACHT IN?	6
WAT ZIEN WE CONCREET TERUG IN DE SCHOOL EN IN DE CLUSTERS?	6
WELKE EXTRA AFSPRAKEN ZIEN WE SPECIFIEK TERUG IN DE CLUSTERS?	10
<i>Cluster 1/2</i>	10
<i>Cluster 3 t/m 8</i>	11
3. SCHOOLBREED ONDERWIJSAANBOD	13
METHODE KWINK	13
<i>Aanpak</i>	14
4. WIJZE VAN MONITOREN	14
5. WAT DOEN WE ALS WE MERKEN DAT EEN KIND VASTLOOPT IN ZIJN EMOTIES	14
DRIE TYPEN ORDE VERSTOREND GEDRAG	15
<i>Licht orde verstorend gedrag</i>	15
<i>Orde verstorend gedrag</i>	16
<i>Ernstig orde verstorend gedrag</i>	17
HET 5G-FORMULIER	17
SPORENBELEID	18
DOSSIERVORMING.....	18
6. PLANNING SCHOOLONTWIKKELING PEDAGOGISCH KLIMAAT	19
7. BRONVERMELDINGEN	21
8. BIJLAGE 1: ZONES VAN NABIJHEID	22
BIJLAGE 2: FORMULIER 5-G MODEL	23
BIJLAGE 3 HET MUURTJE MET PLUS- EN MINGEDRAG	24

1. Werken vanuit onze waarden

Op De Dorpsschool geven we ons onderwijs vorm vanuit de waarden ‘persoonlijke ontwikkeling’ ‘verbondenheid’ en ‘ontdekken’. De kernwaarde ‘verbondenheid’ vormt de basis van de uitwerking van dit document. We willen dat onze kinderen zich binnen een veilige leer- en leefomgeving **gezien en gehoord** voelen, omdat we met elkaar **samenwerken** op basis van **vertrouwen** en oprechte interesse in elkaar. Dit betekent dat we op De Dorpsschool kinderen zien die zich met elkaar verantwoordelijk voelen en bijdragen aan een positieve sfeer in de groep. Zij laten zien dat ze waardering hebben voor elkaar, leren van elkaar en met plezier samenwerken vanuit wederzijds respect.

Pedagogische basisprincipes als uitgangspunt

Ons uitgangspunt vormt een positieve en veilige sfeer in de school en groep. Dit betekent dat we werken vanuit basisprincipes die door de hele school heen gelden. Daarnaast gaan we uit van erkende ongelijkheid. Dit betekent dat er ruimte is voor individuele verschillen en de ondersteuningsbehoeften en begeleiding hiervan. Wel blijven de school- en groepsafspraken ten aanzien van de pedagogische principes als norm leidend voor alle kinderen in de school.

Binnen ons visiedocument zijn de volgende onderdelen uit het curriculaire spinnenweb van Van den Akker (2003) ondersteunend aan het uitwerken van onze pedagogische basisprincipes:

- Aanbod/samenstelling; groepsaanbod
 - o Schoolbreed hanteren we in basis gelijke normen en waarden en spreken we dezelfde taal. De leerkrachten leggen tijdens het groepsaanbod de nadruk op de ontwikkeling van de persoonsvorming (wie ben ik) en socialisatie (ik en de ander) van de kinderen.
Omgangs- en gedragsregels zijn duidelijk voor de kinderen en zijn gelijk in de hele school. Hiermee schenken we aandacht aan de Sociaal Emotionele Ontwikkeling.
- Pedagogiek & zelfsturing
 - o We werken vanuit de verbinding tussen relatie, competentie en autonomie. Zo streven we naar een stevige pedagogische basis ter bevordering van een positief schoolklimaat, waarin we duidelijke afspraken hebben en sturen op basis van schoolbrede afspraken.
- Ouders; wederzijdse betrokkenheid vanuit de relatiedriehoek
 - o We streven naar heldere communicatie waarbij de wederzijdse verwachtingen tussen kind, ouders en school duidelijk zijn.

2. Onze leef-afspraken

Onze school biedt een uitdagende omgeving met duidelijke leef-afspraken. Het naleven van afspraken bevordert het respect voor de ander en het rekening houden met elkaar. Wij durven elkaar ook aan te spreken op de naleving van onze afspraken.

Onze leef-afspraken zijn:

1. **Vriendelijk en behulpzaam**
2. **Rustig en taakgericht**
3. **Zuinig en netjes**

De leef-afspraken hangen zichtbaar bij de ingang van de school en in de klas.

1. Vriendelijk en behulpzaam (*gevoelens uiten en communiceren met elkaar*)

We zorgen met elkaar voor een fijne en veilige groepssfeer. Hiervoor maken we afspraken met de groep. Hierbij leren we onze eigen gevoelens kennen en die van de ander. Je mag jezelf zijn, maar we tonen altijd wederzijds respect voor elkaar. We leren omgaan met verschillen tussen kinderen. We stimuleren de kinderen, leerkrachten en ouders om hier het gesprek over aan te gaan met elkaar.

2. Rustig en taakgericht (*werk- en leerhouding*)

Als we spelen en leren houden we rekening met elkaar en hiermee zorgen we samen voor een prettige leer- en werkomgeving in de school. We hebben hiervoor afspraken over de gewenste werk- en leerhouding binnen en buiten de groep, waarbij we rekening houden met elkaar.

3. Zuinig en netjes (*klas- en school management*)

In een opgeruimde klas met een overzichtelijk klassenmanagement gedijen de meeste kinderen het best. Het creëert bovendien betrokkenheid, omdat kinderen dan weten wat er van hen wordt verwacht. Daarnaast voelen zij zich door de voorspelbaarheid veiliger in de klas en de school (Vernooij, 2022). We maken afspraken over hoe we samen zorgen voor een overzichtelijke en opgeruimde school- en klasomgeving.

Hoe zien onze leef-afspraken eruit in de school en in de groep?

Vriendelijk en behulpzaam

- We zorgen voor een fijne en veilige groepssfeer door de kinderen te zien.
- We werken met elkaar volgens bepaalde afspraken. Deze afspraken worden in de gouden en zilveren weken gevormd. Er komen dan groepsafspraken tot stand en er wordt afgesproken hoe we deze naleven (Basisafspraken Kees van Overveld).
- We zijn open en eerlijk naar elkaar. We praten met elkaar en niet over elkaar. Als we het niet met elkaar eens zijn, zeggen we dit op een nette manier. Wanneer je een probleem met iemand hebt, dan praat je met hem of haar. Als je er samen niet uitkomt, dan ondersteunt de leerkracht hierbij. De leerkracht helpt de kinderen om te luisteren naar elkaars beleving, zonder hier een eigen oordeel over te hebben. Op

deze manier zorgen we ervoor dat de beleving van alle betrokkenen worden gehoord en erkend.

- Door het inzetten van verschillende samenwerkingsactiviteiten bevorderen we het onderlinge respect tussen kinderen en leren we kinderen om te gaan met verschillen.
- We hebben in de klas gesprekken over de diverse soorten gevoelens en ook hoe iedereen uniek is. Hiervoor gebruiken we methodes/methodieken om de sociale emotionele vaardigheden te oefenen en bewustwording te creëren.
- Respectvol taalgebruik is voor ons een onderdeel van vriendelijk communiceren. We spreken elkaar op school met ten minste twee woorden aan, zoals juf (naam). Ook spreken we positieve verwachtingen uit.

Rustig en taakgericht

- We maken tijdens het zelfstandig werken gebruik van duidelijke afspraken. Deze afspraken staan beschreven in het afspraken document. Als er zelfstandig gewerkt wordt, houden we ons aan deze werkafspraken. Op deze manier houden we rekening met elkaar. We geven bij de kinderen aan welk gedrag en taalgebruik we wél graag zien. Dit laten we in concrete taal horen. De afspraken staan duidelijk op het (digi)bord vermeld middels de timer en de geluidsmeter. Deze regels zijn ten behoeve van het taakgericht werken.
- Als we educatieve spellen spelen, ontdekkend leren of spelenderwijs samenwerken in de groep maken we gebruik van duidelijke afspraken.
- We werken met de zones van nabijheid. Hiermee stimuleren we kinderen om op diverse plekken in de school te werken volgens de vastgestelde regels en afspraken (bijlage 1).
- Als we door de school bewegen, doen alle leerkrachten en kinderen dit vanuit rust en veiligheid.

Zuinig en netjes

- We zorgen gezamenlijk voor een overzichtelijk klassenklimaat. We hanteren duidelijke regels en routines, zodat kinderen verantwoordelijkheid leren nemen voor materialen. Daarnaast leren ze zo om zuinig en netjes om te gaan met spullen. We maken bewuste keuzes in het aanbod van spullen, zodat het overzichtelijk en doelgericht blijft en het de leeromgeving stimuleert.
- We dragen gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor een schoon en opgeruimd(e) lokaal, gangen, toiletten en schoolplein. Voorbeelden hiervan zijn: jassen aan de kapstok, afval ruimen we op, je tafel is leeg en netjes als je 's middags naar huis gaat, handschoenen, (gym)tassen, sjaals, brieven en dergelijke gaan mee naar huis.
- De laatjes zijn netjes en georganiseerd. We gaan voorzichtig om met spullen van school en van onszelf/de ander. Gebruikte materialen leggen we terug waar ze vandaan kwamen.
- We houden onze klassen overzichtelijk en hebben alleen dingen hangen/staan die we ook inzetten bij het onderwijsaanbod op dat moment.
- In de fietsenstalling stallen we de fietsen op de daarvoor bestemde plekken.

Welke basis en pro-actieve strategieën zetten we als leerkracht in?

Om bovenstaande leef-afspraken na te leven, zetten we als leerkracht verschillende strategieën in om een basis te creëren voor een positieve en veilige leeromgeving.

Algemeen:

- Ik ben positief en overdrijf niet
- Ik ben duidelijk en vriendelijk (we geven duidelijk onze regels/afspraken aan, maar erkennen de emoties van het kind)

Voor aanvang van de les:

- Ik begroet mijn kinderen bij de deur
- Ik ben een gastheer/gastvrouw (zie het kind) voor het kind, maar ook een portier (laat ongewenst gedrag buiten de deur)
- Ik zorg voor een georganiseerde evaluatie van vrije momenten (start dag, pauze)
- Ik zorg ervoor dat de les snel en stil begint (focus)
- We hebben met de klas een gedragsdoel helder voor de dag/week (deze hangt zichtbaar in de klas of staat genoteerd op het planbord)

Tijdens de les:

- Ik geef een duidelijke ik-boodschap over mijn verwachtingen
- Keep the flow of instruction
- Ik zoek naar nabijheid door naar de leerling toe te lopen en hem/haar aan te tikken
- Ik corrigeer regel gestuurd ('ik zie dat je..., wat is de regel... dus?')
- Ik negeer alleen tijdens lichte overtredingen (waarbij de leerkracht weet dat ze het negeren vol kunnen houden en het geen effect heeft op andere kinderen)
- Ik gebruik het woord 'dankjewel' als ik het gewenste gedrag zie
- Ik dwing stilte af (tel 5=5, het is dan echt stil)

Wisselmomenten:

- Ik neem de regie en organiseer op een gestructureerde manier het wisselmoment

Wat zien we concreet terug in de school en in de clusters?

In dit hoofdstuk staat wat we concreet terugzien aan gedrag binnen de school en het cluster met betrekking tot bovenstaande leef-afspraken. We focussen ons hierbij op de zichtbare gedragingen van zowel de kinderen als de leerkrachten en hoe deze tot uiting komen in de dagelijkse praktijk.

Vriendelijk en behulpzaam in de school

- De leerkrachten begroeten een kind bij binnenkomst (hand, begroeting of oogcontact). Dit betekent dat de leerkrachten bij de ingang van het lokaal staan, bij de start van de dag. Onderwijsondersteunend personeel staat bij de ingang van de school. Hiermee geven we aan dat zodra kinderen de drempel over komen, de schoolnorm geldt. Door te begroeten laten we merken dat we de kinderen zien. Zo geven we aan dat de school- en groepsnorm is gestart. Daarnaast is het de eerste check-in van de dag, waarbij leerkracht en kind oog hebben voor elkaar. Als een kind iets bespreekbaar wil maken, maar het past niet op dat moment, benoemt de leerkracht aan het kind wanneer er tijd is om zijn/haar probleem bespreekbaar te maken.
- De leerkracht stelt aan het begin van het schooljaar samen met de groep de groepsafspraken door middel van plustaal op. De leerkracht documenteert deze afspraken en hangt ze zichtbaar in de klas. De leerkracht stelt elke week één van deze regels centraal in de groep en benoemt gewenst gedrag. Ook spreekt de leerkracht met de kinderen af dat je elkaar aanspreekt indien de afspraken niet worden nageleefd.
- De leerkrachten ondersteunen de kinderen om het gesprek met de ander aan te gaan. Dit doen we door de kinderen de vragen te laten stellen aan elkaar. Met deze vragen willen de kinderen achterhalen of het gedrag bewust of onbewust plaatsvond. Ook spreken de kinderen naar elkaar uit welk gedrag ze als onprettig hebben ervaren. De leerkrachten bieden tijdens dit gesprek ondersteuning door middel van hulpvragen. De leerkrachten hebben voldoende kennis van gesprekstechnieken en spreken hierin dezelfde taal.
- De leerkracht zet in de klas verschillende samenwerkingsactiviteiten in, zoals maatjeswerken en spelvormen zoals groeps- en kleine kringgesprekken aan de hand van gesprekskaarten over emoties. De leerkracht vertelt hierbij hoe gewenst gedrag eruitziet tijdens deze activiteiten.
- De leerkracht doet energizers om positieve energie en betrokkenheid te blijven stimuleren.
- De leerkracht maakt tijd om gesprekken te voeren over het besef van jezelf en de ander. Dit doet de leerkracht middels voorbeelden die aansluiten bij de belevingswereld van de kinderen. Ook de kinderen mogen voorbeelden inbrengen om te bespreken. De leerkracht bespreekt bijvoorbeeld hoe de pauzes verlopen en schat zo in of er extra aandacht moet zijn voor het samen spelen.
- Op school praten we beleefd met elkaar. In de gouden weken spreekt de leerkracht met de kinderen af hoe dit eruit ziet. We spreken elkaar aan met de voornamen en gebruiken geen (vervelende) bijnamen. De kinderen spreken de leerkracht aan met 'juf' of 'meester' en eventueel de voornaam erachter. Daarnaast vragen of zeggen

we dingen vriendelijk, door de woorden 'dankjewel' en 'alsjeblieft' te gebruiken. We spreken elkaar aan indien er geen sprake is van net taalgebruik. De leerkracht is in zijn taalgebruik positief en benoemd voornamelijk welk gedrag er goed gaat.

Rustig en taakgericht in de school

- Tijdens het zelfstandig werken hanteren we duidelijke afspraken om de rust in de groep te bewaren. Kinderen pakken de noodzakelijke spullen voor zich en starten direct aan de taak.
 - Ze zien op de geluidsmeter met welk stemvolume er gewerkt wordt: stilte, fluisterstem, praatstem, buitenstem. Kinderen overleggen in fluisterstem, indien ze mogen samenwerken. Iedereen kan zo geconcentreerd blijven werken.
 - Als een maatje het blokje op rood heeft, mag hij of zij niet gestoord worden. De leerkracht beantwoordt vragen tijdens de hulpronde, tenzij er verlengde instructie wordt gegeven. Dit toont de leerkracht aan middels het stoplicht voor de beschikbaarheid.
- De leerkracht is positief en complimenteert indien er een goede werk- en leerhouding zichtbaar is.
- Tijdens het spelenderwijs leren, hanteren we duidelijke afspraken. De kinderen gebruiken een fluisterstem of praatstem en luisteren naar elkaar. De leerkracht neemt een coachende rol aan en stimuleert de naleving van de afspraken.
- Op school werken we met de zones van nabijheid. De kinderen bepalen in overleg met de leerkracht in welke zone ze actief aan het werk zijn. In iedere zone gelden dezelfde afspraken met betrekking tot het stemvolume. Indien de kinderen zich hier niet aan kunnen houden, worden ze door de leerkracht een zone teruggedraaid. Leerkrachten van andere groepen kunnen dit ook bepalen. De leerkracht vertelt welk gedrag er getoond moet worden, voordat het kind weer binnen de volgende zone kan werken.

Zone 1: in de groep, op de eigen plek.

Zone 2: in de groep, op een plek naar keuze. *

Zone 3: op de gang, in het zicht van de leerkracht. *

Zone 4: op de gang, buiten het zicht van de leerkracht**.

*in de kleutergroepen wordt er alleen gewerkt met zone 2 en 3

**de bovenbouwgroepen hebben een gangpasje met hierop de regels
- Alle kinderen en leerkrachten lopen aan de rechterkant van de trap of de gang, zodat iedereen de leuning kan gebruiken en tegenliggers geen probleem zijn. Daarnaast wandelen we door de school. Wanneer een groep door de school wandelt, is het in elk geval heel rustig. De kinderen lopen zacht en gebruiken fluisterstemmen. De kinderen blijven van elkaar af, met uitzondering van 'een hand geven' in de jongere groepen.

Zuinig en netjes in de school

- De leerkracht laat aan het begin van het schooljaar zien over welke spullen het lokaal beschikt. Ook instrueert de leerkracht hoe hiermee om wordt gegaan en waar de spullen moeten worden neergelegd na gebruik. De kinderen delen gezamenlijke

materialen met elkaar. De leerkracht geeft bij dit alles het juiste voorbeeld door zelf netjes en zuinig met spullen om te gaan en zorg te dragen voor een opgeruimd lokaal en bureau. Ook instrueert de leerkracht kinderen hoe je dit doet en herhaalt dit waar nodig. In elke klas hangt een takenbord, waarop elk kind kan zien voor welke taak hij of zij verantwoordelijk is die week (Zie voor de taken het afsprakendocument onderbouw, middenbouw en bovenbouw)

- De kinderen en leerkrachten zorgen samen voor een schone school. De kinderen starten de dag door hun jas en tas aan de kapstok te hangen. Na het eten wordt afval weggegooid in de prullenbakken. Als kinderen naar huis gaan, zorgen ze ervoor dat de tafels leeg zijn en dat alle eigendommen mee naar huis gaan. Indien we iets zien liggen op de grond of in de gang, dan ruimen we dit op. Ook zorgen we ervoor dat de toiletten schoon blijven, door hier op de gebruikelijke manier gebruik van te maken. Indien iemand iets niet opruimt of vies maakt, dan spreek je hem of haar erop aan. Ook het schoolplein houden we gezamenlijk netjes door afval in de prullenbakken te gooien, buiten speel materialen mee te nemen naar binnen en zorgvuldig om te gaan met het groen op het plein.
- De kinderen krijgen aan het begin van het schooljaar het benodigde schrijf- en werkmateriaal van school. Indien het op is, wordt dit gedurende het schooljaar vervangen. Wanneer er door onzorgvuldig gebruik materialen kapotgaan of kwijtraken, moet door het kind geld aan school worden overgemaakt om de kosten te dekken. De ouders worden op school uitgenodigd voor een gesprek.
- De kinderen dragen zorg voor een overzichtelijk en opgeruimd klaslokaal door de eigen spullen in laatjes opgeruimd en gestructureerd te houden. Er wordt voorzichtig omgegaan met materialen en ze worden na gebruik opgeruimd op de juiste plek. Indien er iets ontbreekt of stuk is, dan melden de kinderen dit bij de leerkracht. De leerkracht spreekt de groep indien nodig klassikaal aan op de gemaakte afspraak over het omgaan met materialen.
- De leerkracht zorgt voor een georganiseerde omgeving en selecteert (hangend) leermateriaal bewust en doelgericht, zonder dat het rommelig wordt. Hetgeen wat wordt opgehangen, is op dat moment passend bij het thema waarmee wordt gewerkt. Ook specifieke leermaterialen, zoals posters, passen bij de doelen binnen de vakgebieden. De leerkracht en kinderen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het netjes houden van de leerwand (zie borgingsdocument wereld oriënterend onderwijs).
- De leerkrachten en kinderen stallen de fietsen 's ochtends op de daarvoor bestemde plekken.

Welke extra afspraken zien we specifiek terug in de clusters?

Cluster 1/2

Vriendelijk en behulpzaam

- Zones van nabijheid
 - Op school werken we met de zones van nabijheid. Middels deze aanpak geven we kinderen doordacht autonomie in hun leerproces, terwijl er tegelijkertijd structuur en toezicht geboden wordt. De kinderen leren stapsgewijs verantwoordelijkheid te nemen voor hun werk en gedrag, passend bij de ontwikkeling. We werken met een **stapsgewijze opbouw** in zelfstandigheid naar meer vrijheid;
binnencirkel: De kinderen werken en spelen in de klas.
buitencirkel: De kinderen werken en spelen op de gang.

Rustig en taakgericht

- Dagplanning/taakbord
 - In de kleutergroepen werken we met een plan- en kiesbord om kinderen te helpen bij het maken van keuzes en het leren plannen. Aan het begin van een werk- of speelmoment kiezen de kinderen en/of de leerkracht een activiteit door hun naamkaartje bij een werkje te hangen. Zo weten zij wat ze gaan doen, hoeveel kinderen er mee mogen doen en waar ze aan toe zijn. We werken op deze manier omdat het kinderen en leerkrachten houvast en overzicht geeft. Ze leren stap voor stap zelfstandig keuzes maken, omgaan met afspraken en rekening houden met anderen. De leerkracht begeleidt dit proces actief.
- Time-timer
 - We gebruiken een time-timer om kinderen te helpen met tijdsbesef en taakgericht werken. De time-timer maakt tijd zichtbaar door een gekleurde schijf die langzaam verdwijnt. Zo zien kinderen eenvoudig hoeveel tijd er nog is voor een activiteit. Dit hulpmiddel geeft rust en duidelijkheid.
- Pom-pom beer (geluidsmeter)
 - In de kleutergroepen gebruiken we Pom-Pom de Beer om kinderen op een speelse manier bewust te maken van hun stemgebruik. Pom-Pom helpt de kinderen te kiezen welk stemgeluid passend is bij de situatie: fluisterstem, rustige stem of buitenstem. Dit wordt visueel ondersteund.

- Ketting (beschikbaarheid)
 - De ketting hangt zichtbaar bij de leerkracht of hangt zichtbaar in de klas. Indien de ketting groen is, mag de leerkracht gestoord of aangesproken worden. Indien de ketting rood is, is de leerkracht bezig en kan dan niet gestoord worden.

Cluster 3 t/m 8

Vriendelijk en behulpzaam

- Zones van nabijheid
 - Op school werken we met de zones van nabijheid. Middels deze aanpak geven we kinderen doordacht autonomie in hun leerproces, terwijl er tegelijkertijd structuur en toezicht geboden wordt. De kinderen leren stapsgewijs verantwoordelijkheid te nemen voor hun werk en gedrag, passend bij de ontwikkeling. We werken met een **stapsgewijze opbouw** in zelfstandigheid, waarbij kinderen binnen de vier zones kunnen doorgroeien naar meer vrijheid;

Zone 1: De kinderen werken in hun eigen klas op hun eigen plek.

Zone 2: De kinderen werken in hun eigen klas op een plek naar keuze.

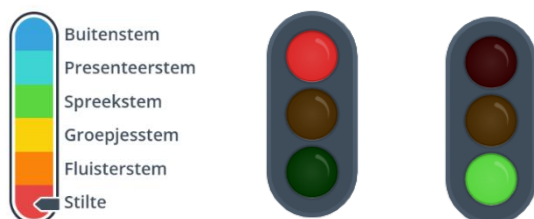
Zone 3: De kinderen werken op de gang onder toezicht oog van de leerkracht.

Zone 4: De kinderen werken door de hele school m.u.v. de schoolbibliotheek.

Rustig en taakgericht

- Dagplanning
 - We werken dagelijks met een vaste dagplanning (zie afspraken document) waarin de te maken lessen duidelijk zichtbaar zijn. De planning wordt aan het begin van de dag met de kinderen doorgenomen, zodat zij weten wat er wanneer gebeurt en wat er van hen verwacht wordt. Deze structuur biedt rust, duidelijkheid en overzicht (Stevens, 2004)
- Time-timer
 - We gebruiken een time-timer om kinderen te helpen met tijdsbesef en taakgericht werken. De time-timer maakt tijd zichtbaar door een gekleurde schijf die langzaam verdwijnt. Zo zien kinderen eenvoudig hoeveel tijd er nog is voor een activiteit. Dit hulpmiddel geeft rust en duidelijkheid
- Stemvolumes
 - Tijdens de zelfstandige verwerking hebben wij duidelijk op het digibord een overzicht staan van de stemvolumes. Het biedt rust en concentratie. Daarnaast toont het stoplicht de beschikbaarheid van de leerkracht aan. Bij het rode stoplicht is de leerkracht niet beschikbaar voor vragen en bij het

tonen van het groene stoplicht wel. We werken met onderstaande afbeeldingen;

- Keuzeblokje
 - Op school werken we met het keuzeblokje om het werkgedrag en stemgebruik tijdens zelfstandige momenten te sturen. Het biedt zelfstandigheid en rust in de klassen. Het blokje heeft drie kleuren en een vraagteken, elk met een duidelijke betekenis:
 - **Rood** – Ik werk in stilte, niet storen.
 - **Groen** – Ik ben beschikbaar, je mag me een vraag stellen.
 - ? **Vraagteken** – Ik heb een vraag en wil hulp van de leerkracht of klasgenoot.

Zuinig en netjes

- Ondersteunend materiaal
 - In de klas hangen we ondersteunend materiaal, zoals posters, plaatjes/teksten en doelenkaarten, die aansluiten bij de leerdoelen van dat moment. Dit zorgt voor duidelijkheid en houvast: kinderen weten waar ze aan werken en wat het doel is. Het maakt de leeromgeving rijk en doelgericht.

3. Schoolbreed onderwijsaanbod

Het aanleren van competenties voor Sociaal Emotioneel Leren (SEL) kan bijdragen aan het bereiken van een veilige leer- en leefomgeving binnen de school (Overveld, 2020).

Uit diverse internationale onderzoeken blijkt dat het gebruik van een SEL-programma een positieve invloed heeft op de ontwikkeling van het kind (Van Overveld, 2021). Kinderen moeten eerst leren hun eigen emoties te herkennen en te begrijpen voordat ze deze effectief kunnen reguleren; dit vormt een belangrijke basis voor zelfmanagement en sociaal gedrag in de klas (NJI, z.j.). Daarnaast is het ook van belang dat ze leren omgaan met anderen en leren om hierin morele keuzes te maken. De vijf SEL-competenties, welke hieronder worden toegelicht, van de organisatie CASEL (www.casel.org) worden wereldwijd als belangrijke standaard gezien. Kees van Overveld heeft deze 5 competenties als volgt uitgewerkt:

Methode Kwink

Op De Dorpsschool zien we het van belang van het inzetten van een schoolbrede aanpak om kinderen bewust de 5 SEL-competenties aan te leren en hiermee preventief te werken aan een veilig leer- en leefklimaat op onze school. We werken hiervoor met de methode Kwink.

Kwink is een preventieve methode die als hoofddoel heeft om verstorend gedrag in de klas te voorkomen en om van de klas een positieve groep te maken. De methode is gebaseerd op de vijf essentiële sociaal emotionele competenties. Deze zijn vertaald naar gewenst leerlinggedrag. De kennis, vaardigheden of attitude bij dit gewenste gedrag worden verworven tijdens de lessen.

Aanpak

Kwink bestaat uit jaarlijks twintig lessen. Op school geven wij wekelijks een les van 30 á 45 minuten. De week erop is het vervolg van die les. Elke les bestaat uit een vaste opbouw. Er worden verschillende werkvormen ingezet, zoals een kringgesprek, rollenspel of liedjes.

Kwink sluit met de inhoud van de lessen naadloos aan bij de fases van de groepsvorming. Hierdoor krijgt een leerkracht handvatten om de groepsvorming te sturen en de klas een positieve groep laten worden.

Voorwaardelijk is dat kinderen over hun innerlijke wereld leren praten. Als hulpmiddel hierbij biedt Kwink structureel en gestructureerd emotiewoorden aan. Gedurende de acht jaren op de basisschool leert een kind 75 emotiewoorden aan en wordt het gestimuleerd deze te gebruiken

4. Wijze van monitoren

We monitoren het pedagogisch klimaat zorgvuldig op drie niveaus. Op **schoolniveau** gebruiken we een leerling enquête (afname in groep 5 t/m 8) om inzicht te krijgen in hoe de kinderen de sfeer, veiligheid en het sociale klimaat op school ervaren. Dit biedt ons waardevolle informatie om schoolbrede verbeteringen door te voeren. Op **groepsniveau** zetten we een sociogram in, waarmee we de sociale dynamiek en relaties binnen de klas analyseren. Zo kunnen we gericht werken aan een positief groepsklimaat. Op **leerlingniveau** maken we in de groepen 3 t/m 8 gebruik van IEP Hart & Handen. Dit instrument helpt ons om het welzijn en de sociale ontwikkeling van individuele kinderen in kaart te brengen. Mocht de uitslag anders zijn dan verwacht dan bespreken we dit in een kindgesprek. Tijdens het kind gesprek maken we gebruik van de praatplaten van IEP Hart & Handen. Door deze aanpak signaleren we vroegtijdig knelpunten en creëren we een veilige en stimulerende leeromgeving voor iedereen.

5. Wat doen we als we merken dat een kind vastloopt in zijn emoties ¹

Volgens Kerpel (2014) draagt voorspelbaarheid in regels en afspraken en het consequent naleven hiervan bij aan het welbevinden van kinderen, wat op zijn beurt weer de ontwikkeling en leervermogen ondersteunt. Goed klassenmanagement helpt gedragsproblemen te voorkomen en vergroot het gevoel van veiligheid en rust in de groep.

De voorspelbaarheid in regels en afspraken en het consequent naleven hiervan door de leerkracht, biedt kinderen een veilige en gestructureerde omgeving waarin ze kunnen groeien en zich ontwikkelen. De meeste kinderen voelen zich prettig bij deze duidelijkheid en weten wat er van hen wordt verwacht. Toch kan het soms gebeuren dat een kind moeite heeft om deze regels en afspraken na te leven. In zulke situaties zien we niet alleen een uitdaging, maar ook een kans: hoe kunnen we het kind ondersteunen om te groeien, terwijl

¹ Dit hoofdstuk heeft betrekking op de 5% van de kinderen op een school; voor hen loopt er een zorgtraject.

we de rust behouden? Door te kijken naar wat er nodig is, kunnen we samen stappen zetten – ook als het even niet vanzelf gaat.

Wanneer een kind zich onveilig, angstig, overprikkeld of machteloos voelt, kan het gedrag laten zien dat men vaak aanduidt als "moeilijk" of "ongepast". Denk aan boosheid, terugtrekgedrag, extreme drukte of juist blokkeren. Dit noemen we **noodsignaalgedrag**: het is geen onwil, maar een signaal van onvermogen of onveiligheid. Dit gedrag komt voort uit het **overlevingsmechanisme** in de hersenen (Porges, 2011). Als een kind zich bedreigd voelt (dit kan ook emotioneel of sociaal zijn), schakelt het lichaam automatisch over naar één van deze reacties:

- Vechten (boos, opstandig gedrag),
- Vluchtgedrag (wegkruipen, vluchten uit de situatie),
- Bevriezen (stilvallen, niets meer durven of kunnen zeggen/doen).

We leren om het noodsignaalgedrag te herkennen als een roep om hulp en kunnen als leerkracht dan beter reageren en anticiperen. Het kind heeft op dat moment begrip, veiligheid en rust nodig, geen straf of correctie. Door het gedrag te begrijpen vanuit het overlevingsmechanisme, kunnen we als opvoeders en leerkrachten aansluiten bij wat het kind écht nodig heeft: regulatie, erkenning en begeleiding terug naar rust.

Indien we merken dat bovenstaand gedrag verergert en overgaat in orde verstorend gedrag, maken we onderscheid in drie typen orde verstorend gedrag en hanteren we hierbij een passende aanpak.

Drie typen orde verstorend gedrag

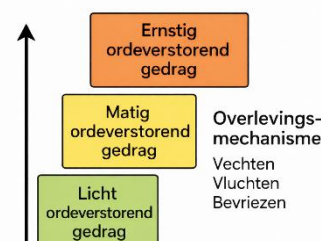
We maken onderscheid tussen 3 typen orde verstorend gedrag:

1. Licht orde verstorend gedrag
2. Orde verstorend gedrag
3. Ernstig orde verstorend gedrag

Bij deze drie typen stellen we onszelf altijd eerst de vraag of we voldoende duidelijk en consequent zijn ten aanzien van ons basis- en pro-actieve strategieën.

Licht orde verstorend gedrag

Bij (licht)orde verstorend gedrag proberen wij dit in de groep te keren naar gewenst gedrag door de volgende basisstrategieën in te zetten:

- Een kind enkele seconden aankijken
- Gewenst gedrag benoemen ('Je zit al klaar, fijn'.)
- Gewenst gedrag van andere kinderen benoemen
- Versterken van elk gedrag dat een alternatief is van het ongewenste gedrag
 - Positieve gedrag benadrukken (Fijn dat ... op zijn stoel zit, we lopen op de gang)
- Humor inzetten
- Ik-boodschap geven
- Wegnemen van de prikkel of versterker
- Non-verbale correcties

Het doel is dat kinderen **zelf hun gedrag bijstellen** zonder dat de situatie escaleert.

Orde verstorend gedrag

Indien het gewenste gedrag met inzet van bovenstaande strategieën niet zichtbaar wordt zal de leerkracht het waarschuwingssysteem inzetten. Om het ongewenste gedrag te begrenzen maken we gebruik van de inzet van het muurtje (bijlage 3). Deze inzet komt voort uit de Ringaanpak (een methodiek om groepsdynamiek en pestgedrag in de klas te sturen). Het gaat hierbij om het zichtbaar en voelbaar afbakenen van gedrag en grenzen binnen de groep. Door consequent gebruik leren kinderen waar de grenzen liggen en voelen ze zich veilig. Daarnaast wordt de sfeer bewaakt en blijven de afgesproken normen van belang.

muurtje

- **Betekenis:** de muur staat voor **stevige, duidelijke correctie en begrenzing**.
- **Toepassing:** De leerkracht zet dit in bij **ernstiger of herhaald grensoverschrijdend gedrag**, bijvoorbeeld pesten of het verstoren van de groep.
- **Kenmerken:**
 - De grens is stevig, onwrikbaar en zichtbaar voor de hele groep.
 - Er is **geen onderhandelingsruimte**.
 - De leerkracht benoemt duidelijk het ongewenste gedrag, stopt het en zet een passende maatregel in.
 - Het doel is **veiligheid waarborgen en norm bevestigen**.

De stappen van het waarschuwingssysteem

Stap 1: de leerkracht geeft het kind in een duidelijke ik-boodschap aan dat het gewenste gedrag niet is laten zien. Daarmee wordt het kind nu op de muur geplaatst als waarschuwing.

Stap 2: indien het ongewenste gedrag blijvend is, gaat het kind over de muur en moet het kind naar het wissellokaal.

Stap 3: Het kind komt indien nodig tot rust (rood gedrag wordt oranje of groen gedrag). In de groepen 1 t/m 4 voert de betreffende ondersteuner in het wissellokaal een gesprek met

het kind n.a.v. de kleuren van 'Daantje vulkaantje' (blauw, groen, geel, oranje, rood). Kinderen uit de groepen 5 t/m 8 vullen wanneer het lukt het 5-G-formulier in (indien nodig onder begeleiding van de betreffende ondersteuner/leerkracht). Het 5G-formulier wordt door de leerkracht gelezen, met het kind besproken en gaat daarna mee naar huis.

Stap 4: De leerkracht neemt bij bovenstaande situatie (telefonisch) contact op met de ouders om de situatie kort toe te lichten.

Ernstig orde verstorend gedrag

Soms laat een kind dermate grensoverschrijdend gedrag zien, waardoor de veiligheid en/of het gevoel van veiligheid binnen de schoolomgeving wordt aangetast.

Kenmerken van grensoverschrijdend gedrag:

- Verbale agressie: grof en kwetsend taalgebruik naar medeleerlingen en/of personeelsleden. Hiertoe worden ook discriminerende en/of seksueel getinte opmerkingen gerekend.
- Fysieke agressie: zoals slaan, schoppen, bijten en bespugen van medeleerlingen en/of personeelsleden. Ook het gooien van spullen naar personen wordt hiertoe gerekend.
- Het moedwillig vernielen van materiaal.
- Weglopen buiten de invloedssfeer van de school.

Indien bovenstaand gedrag wordt getoond, gaat het kind direct over de muur en start het kind bij stap 2 van het waarschuwingssysteem. De leerkracht stuurt het kind naar het wissellokaal². Het kind en de leerkracht volgen stap 3 en 4. Daarnaast neemt de leerkracht na schooltijd telefonisch contact op met de ouders om het voorval te bespreken. Afhankelijk van de ernst van het gedrag wordt bepaald of er een gezamenlijk gesprek moet volgen tussen leerkracht, ouder(s) en kind of dat dit voor nu voldoende is.

Het 5G-formulier

Een nadenk-formulier gebruiken we om kinderen bewust te maken van hun gedrag. Wanneer een kind de gedragsregels overtreedt, vult het kind onder begeleiding van de betreffende ondersteuner/leerkracht het formulier in. Hierop beschrijft het kind wat er is gebeurd, waarom het gebeurde en hoe het anders kan. Het formulier is bedoeld om het gesprek aan te gaan en biedt het kind een kans om verantwoordelijkheid te nemen voor zijn eigen gedrag. Ook willen we zo een positieve gedragsverandering creëren door de nadruk te leggen op inzicht en herstel in plaats van straf. Voor ons als leerkrachten is het een hulpmiddel om het gedrag van kinderen structureel te begeleiden en te verbeteren.

² Indien het kind dit weigert te doen, wordt de directie/IB opgehaald en zij verzoeken het kind nogmaals om naar het wissellokaal te gaan. Doet het kind dit niet, dan worden ouders gebeld en moeten zij op school komen om vanuit gezamenlijkheid het kind te erkennen in zijn boosheid, maar het gedrag te begrenzen.

Sporenbeleid

Indien (ernstig) orde verstorend gedrag in een korte periode drie keer opeenvolgend wordt getoond, vindt er een gesprek plaats met IB, leerkracht en ouders. In dit gesprek wordt gezamenlijk met ouders gekeken naar een passende interventie, in de vorm van een persoonlijk plan van aanpak. Dit wordt gedaan om het gewenste gedrag weer terug te laten komen. Indien nodig worden de gesprekken voortgezet middels een trajectoverleg.

Indien het kind het gewenste gedrag niet kan laten zien, wordt de ernst van het probleem opnieuw besproken en wordt de directeur ook ingelicht. Gezamenlijk wordt bekeken wat haalbaar is voor de school en waar de grenzen liggen.

Dossiervorming

Indien er sprake is van noodsignaalgedrag dat overgaat in orde en/of ernstig verstorend gedrag documenteren we dit in ParnasSys. We doen dit zorgvuldig, objectief en passend binnen de AVG-wetgeving.

Wijze van documentatie

We maken een notitie in het dossier van de leerling, onder het kopje 'gedragsregistratie' (categorie 'gedrag') in Parnassys en brengen ouders hiervan telefonisch of persoonlijk op de hoogte. Voor het documenteren maken we gebruik van de ABCDE-methode.

- **A – Activating event:** wat was de aanleiding?
- **B – Behavior:** wat deed het kind precies?
- **C – Consequence:** wat gebeurde er daarna?
- **D – Dialogue/reflection:** gesprek/reflectie met kind.
- **E – Evaluation/next steps:** wat leren we hiervan en wat zijn vervolgacties.

6. Planning schoolontwikkeling pedagogisch klimaat

Schooljaar 2025-2026

- Afronden werkdocument 'Voor elkaar'.
- Keuze methode
 - Oriëntatie Kwink (6-10-2025)
 - Kwink testen met groep 8, groep 4 en groep 1/2 (vanaf januari/februari)
 - Kwink testen in alle groepen maart/april/mei

Schooljaar 2026-2027

- Keuze voor gebruik sociogram
- Iep Hart & Handen uitzoeken en mogelijkheden binnen methode Kwink en MijnKleutergroep bekijken
- De leefafspraken hangen zichtbaar bij de ingang van de school
- Alle leerkrachten en kinderen hebben kennis van de inzet van het muurtje (vanuit Ringaanpak) > doorlopende lijn middels het waarschuwingssysteem voor kinderen in iedere groep

Schooljaar 2027-2028

- Training gesprekstechnieken leerkrachten (dezelfde taal spreken tijdens kindgesprekken)

7. Bronvermeldingen

Kerpel, A. (2014). *Het pedagogisch klimaat*. Opgehaald van, <https://wij-leren.nl/pedagogisch-klimaat-artikel.php>

Nederlands Jeugdinstituut. (z.j.). Kind 6-12 jaar | Sociaal-emotioneel: emoties herkennen, begrijpen en ermee omgaan. Opgehaald van, <https://www.nji.nl/kennis/ontwikkeling/kind-6-12-jaar-sociaal-emotioneel-emoties-herkennen-begrijpen-en-ermee-omgaan>

Overveld, K. van. (2020). *Sociaal-emotioneel leren op school*. Geraadpleegd op 01-02-2026, van <https://wij-leren.nl/sel-levensvaardigheden-sociaal-emotioneel.php>

Overveld, K. van. (2017). SEL: sociaal emotioneel leren als basis. Pica: Pelckmans Pro.

Overveld, K. van. (2021). Sociaal-emotioneel leren op school, leer leerlingen levensvaardigheden. Opgehaald van, [leer-leerlingen-levensvaardigheden.pdf](#)

Porges, S. W. (2011). *The polyvagal theory: Neurophysiological foundations of emotions, attachment, communication, and self-regulation*. W.W. Norton & Company.

Stevens, L. (2004). *Zin in leren*. Garant.

Van den Akker, J. (2003). Curriculum perspectives: an introduction. In J. van den Akker, W. Kuiper & U. Hameyer (eds.), *Curriculum Landscapes and Trends*, (pp. 1-10). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Vernooij, K. (2022). Het belang van goed klassenmanagement. Opgehaald van, <https://expertis.nl/wp-content/uploads/Kees-Vernooij-Het-belang-van-goed-klassenmanagement.pdf>

8. Bijlage 1: Zones van nabijheid

Zones van nabijheid

Afspraken:

- Kan jij zelfstandig en zonder lawaai werken aan het leerdoel?
- Kan jij je aandacht bij jezelf en je eigen werk houden?
- Gebruik jij materiaal op een respectvolle manier?

Kan jij 3x ja antwoorden, dan mag je in zone 4 gaan werken.

Heb je (nog) moeite met één of meerdere vragen, dan werk je in zone 1. Als je denkt dat je er klaar voor bent, bepaal je samen met de leerkracht of je naar de volgende zone kan uitbreiden. Lukt het even niet in zone 3 of 4 dan bespreken we dit samen en keer je terug naar zone 1 (centrale zone), vanuit hier kan je opnieuw groeien naar de buitencirkel.

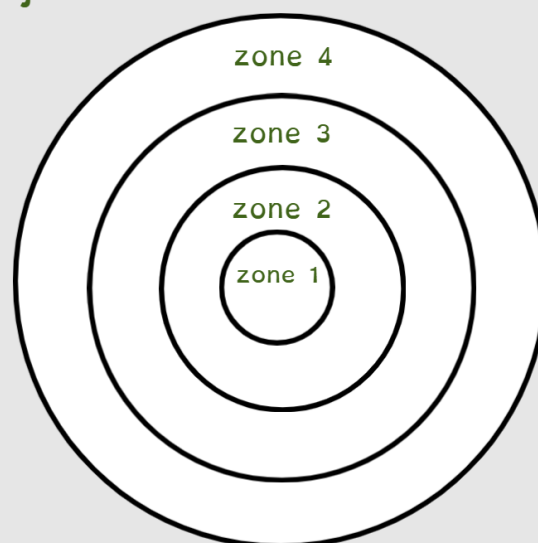
Zones van nabijheid

Zone 1: werken aan je eigen tafel in de klas.

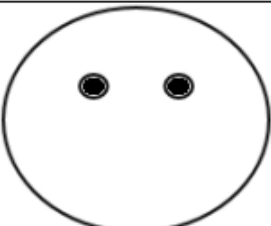
Zone 2: achterin de klas aan de zelfstandig werken tafel (max 4)

Zone 3: op de gang in het zicht van de leerkracht (max 4)

Zone 4: op een werkplek ergens in de school (max 4)

Bijlage 2: Formulier 5-G model

 Gebeurtenis	Wat gebeurde er?
 Gevoel	Ik voelde
 Gedachte	Ik dacht
 Gedrag	Ik deed
 Gevolg	Ik deed dit goed De volgende keer

Bijlage 3 Het muurtje met plus- en mingedrag

